

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ
(ПИСЬМОВИЙ)”
(для бакалаврів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено кандидатом філологічних наук, доцентом кафедри теорії і практики перекладу *О. В. Харченком*

Затверджено на засіданні кафедри теорії і практики перекладу (протокол № 10 від 28.05.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Харченко О. В. Навчальна програма дисципліни “Переклад науково-технічних текстів (письмовий)” (для бакалаврів). – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. – 12 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни, вказівки до самостійної роботи студентів, форми поточного та підсумкового контролю, питання для самоконтролю, теми контрольних робіт, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Потік наукової інформації, що постійно зростає, обмін інформацією між фахівцями різних галузей і організація міжнародних симпозіумів і конференцій потребують активної роботи кваліфікованих перекладачів. Курс “Переклад науково-технічних текстів” є складовою циклу професійно орієнтованих вибіркових дисциплін, які вивчають студенти спеціальності “Переклад” напрямку “Філологія”.

Теоретичні положення курсу спираються на лінгвістичну інформацію, яку студенти отримали при вивченні таких дисциплін, як “Вступ до перекладознавства”, “Історія перекладу”, “Ділове мовлення”, “Переклад юридичних документів та художніх текстів”.

Курс “Переклад науково-технічних текстів” у взаємодії з іншими теоретичними курсами розширює лінгвістичний світогляд студентів, створює теоретичну основу для набуття практичних навичок та умінь у галузі перекладу, поглиблює їхню практичну мовну підготовку.

Зміст навчання складається з виконання письмових перекладів з української мови на англійську та навпаки науково-технічних текстів з різних напрямків: електроніки, радіотехніки, машинобудування, хімічної промисловості тощо. Текстовий матеріал повинен мати оригінальний неадаптований характер. Під час навчання розглядаються основні лексико-граматичні особливості стиля науково-технічної літератури та засоби їх відтворення у перекладі. Студенти також ознайомлюються з жанровою класифікацією науково-технічних документів.

Мета курсу “Переклад науково-технічних текстів” — навчити студентів аналізувати оригінальні тексти і адекватно перекладати англійську і американську науково-технічну літературу.

Основні завдання курсу:

- ознайомити студентів з теоретичними положеннями дисципліни;
- розглянути вимоги до перекладу наукової і технічної літератури;
- ознайомити студентів з видами технічного перекладу;
- проаналізувати особливості наукової та технічної літератури у британському та американському варіантах англійської мови.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
	Змістовий модуль I. Граматичні та лексичні особливості стиля науково-технічної літератури
1	Основні положення перекладу науково-технічної літератури
2	Граматичні особливості стиля науково-технічної літератури
3	Лексичні особливості стиля науково-технічної літератури
	Змістовий модуль II. Переклад терміносистем. Синтаксичні засоби в науково-технічних текстах
4	Термінологічні проблеми науково-технічного перекладу
5	Синтаксичні засоби в науково-технічних текстах
Разом годин: 81	

ЗМІСТ
дисципліни
“ПЕРЕКЛАД НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ”

Змістовий модуль I. Граматичні та лексичні особливості стиля науково-технічної літератури

Тема 1. Основні положення перекладу науково-технічної літератури

Мета: ознайомити студентів з принципами перекладу науково-технічної літератури.

Питання до обговорення

1. Функціональний стиль науково-технічної літератури.
2. Типи науково-технічних перекладів.
3. Моделі перекладу.
4. Перекладність науково-технічного тексту.
5. Жанрова класифікація науково-технічних документів.

Література: основна [1; 2; 5; 6; 9];
бодаткова [3; 4; 7; 8; 10–18]

Тема 2. Граматичні особливості стиля науково-технічної літератури

Мета: ознайомити студентів з граматичними особливостями стиля науково-технічної літератури.

Питання до обговорення

1. Особливості структури речення науково-технічного тексту.
2. Синтаксичні конструкції та звороти.
3. Англо-українські еквіваленти деяких іменників, прикметників, прислівників, дієслів, типових для наукової та технічної літератури.

Література: основна [1; 2; 5; 6; 9];
додаткова [3; 4; 7; 8; 10–18]

Тема 3. Лексичні особливості стиля науково-технічної літератури

Мета: ознайомити студентів з лексичними особливостями стиля науково-технічної літератури.

Питання до обговорення

1. Особливості стиля науково-технічної літератури.
2. Особливості перекладу поліеквівалентної лексики.
3. Неологізми та способи їх утворення.
4. Адекватність перекладу оригіналу.
5. Критерії якості науково-технічного перекладу.

Література: основна [1; 2; 5; 6; 9];
додаткова [3; 4; 7; 8; 10–18]

Змістовий модуль II. Переклад терміносистем. Синтаксичні засоби в науково-технічних текстах

Тема 4. Термінологічні проблеми науково-технічного перекладу

Мета: викласти поняття стандартизації термінології та лексикографії.

Питання до обговорення

1. Склад науково-технічної термінології.
2. Терміни як складові термінологічних систем.
3. Терміни-словосполучення. Структурні особливості словосполучень.
4. Основні засоби перекладу термінів-словосполучень.

Література: основна [1; 2; 5; 6; 9];
додаткова [3; 4; 7; 8; 10–18]

Тема 5. Синтаксичні засоби в науково-технічних текстах

Мета: навести синтаксичні особливості науково-технічних текстів.

Питання до обговорення

1. Порядок слів.
2. Формальний підмет.
3. Мовлення від третьої особи.
4. Використання активного стану замість пасивного.

Література: основна [1; 6; 9];
додаткова [2; 5; 10; 12; 15]

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Вагомим компонентом фундаментальної підготовки студентів є активне запровадження в систему академічної освіти самостійної підготовки студентів, зокрема використання методичних рекомендацій при написанні рефератів.

Самостійна робота передбачає:

- попередню підготовку до практичних занять;
- розв'язання ситуаційних завдань, виконання тестів і вправ у позааудиторний час;
- самостійне вивчення окремих питань тем курсу;
- підготовку до обговорення окремих питань теоретичного курсу;
- огляд рекомендованої літератури англійською мовою;
- підготовку доповідей та рефератів англійською мовою.

ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль має індивідуальний характер і проходить у формі співбесіди або дискусії, а також індивідуальних і фронтальних опитувань.

Важливе значення має аналіз знань і навичок студентів, що здійснюється після поточного, рубіжного та підсумкового контролю. Співвідношення показників цих видів контролю дає змогу скоригувати методи і форми навчальної роботи, вжити відповідних заходів щодо оптимізації навчального процесу.

Поточний контроль знань проводиться щомісяця шляхом тестування за вивченими темами курсу, підсумковий — наприкінці семестру за умови позитивних оцінок поточного контролю шляхом проведення письмового іспиту.

Екзаменаційний білет складається з одного теоретичного і двох практичних завдань, що передбачають:

- читання та переказ науково-технічного тексту;
- пояснення конкретних термінів;
- вільну бесіду на запропоновану тему курсу.

Мета заліку — перевірити знання з дисципліни, вміння визначати комунікативно-стильовий статус тексту, коментувати його семантико-стилістичні особливості та засоби їх відтворення у перекладі, пояснювати стратегію перекладацького рішення у різножанрових текстах.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Стиль науково-технічної літератури.
2. Види технічної літератури.
3. Частковий переклад науково-технічних текстів.
4. Повний переклад науково-технічних текстів.
5. Вибірковий переклад науково-технічних текстів.
6. Функціональний переклад науково-технічних текстів.
7. Буквальний переклад науково-технічних текстів.
8. Семантичний переклад науково-технічних текстів.
9. Комунікативно-прагматичний переклад науково-технічних текстів.
10. Розмітка англійського тексту для перекладу.
11. Переклад заголовків наукових статей.
12. Термінологічні особливості в математиці.
13. Термінологічні особливості у фізиці.
14. Термінологічні особливості у хімії.
15. Термінологічні особливості в біології.
16. Термінологічні особливості в геології.
17. Термінологічні особливості в машинобудуванні.
18. Термінологічні особливості у хімічній промисловості.
19. Термінологічні особливості в електроніці і електротехніці.
20. Термінологічні особливості у радіофізиці.
21. Термінологічні особливості в інформатиці.
22. Термінологічні особливості у приладобудуванні.
23. Термінологічні особливості в енергетиці.
24. Термінологічні особливості у сільському господарстві.
25. Морфологічна будова термінів.
26. Склад науково-технічної термінології.

27. Зв'язок терміна з контекстом.
28. Багатокомпонентні термінологічні словосполучення.
29. Особливості перекладу словосполучень.
30. Послідовність перекладу словосполучень.
31. Варіативність у перекладі багатокомпонентних термінологічних одиниць.
32. Поняття про неологізми.
33. Способи утворення неологізмів.
34. Переклад неологізмів.
35. Поняття про фразеологізми.
36. Переклад фразеологізмів.
37. Фразеологічні особливості науково-технічної літератури.
38. Адекватність у перекладі.
39. Особливості перекладу технічної документації.
40. Артикаль у технічних документах.
41. Формальний підмет.
42. Утворення форм множини іменників латинського походження.
43. Утворення форм множини іменників грецького походження.
44. Порядок слів у реченні.
45. Допоміжні дієслова.
46. Прикметники і прислівники.
47. Форми інфінітиву і їх переклад.
48. Інфінітив у функції підмета.
49. Інфінітив у функції обставини мети.
50. Інфінітив у функції обставини наслідку.
51. Інфінітив у функції означення.
52. Інфінітив у функції присудка.
53. Інфінітив у функції додатка.
54. Форми герундія і їх переклад.
55. Герундій у функції підмета.
56. Герундій у функції предикатива.
57. Герундій у функції означення.
58. Герундій у функції прямого і прийменникового додатка.
59. Герундій у формі обставини.
60. Герундіальні комплекси.
61. Дієприкметник теперішнього часу у функції означення.
62. Дієприкметник теперішнього часу у функції обставини.
63. Дієприкметник минулого часу у функції означення.
64. Дієприкметник минулого часу у функції обставини.

65. Дієприкметник минулого часу у функції предикативу.
66. Перфектний дієприкметник.
67. Переклад дієприкметників активного і пасивного стану у функції обставини.
68. Незалежний дієприкметниковий зворот.
69. Модальні дієслова.
70. Особливості вживання модальних дієслів у науково-технічних текстах.
71. Суб'єктний інфінітивний комплекс.
72. Прийменниковий інфінітивний комплекс.
73. Часи *Simple*.
74. Часи *Continuous*.
75. Часи *Perfect*.
76. Поняття про складнопідрядні речення.
77. Підметові підрядні речення.
78. Присудкові підрядні речення.
79. Додаткові підрядні речення.
80. Означальні підрядні речення.
81. Обставинні підрядні речення.
82. Узгодження часів.
83. Мовлення від третьої особи.
84. Умовні речення.
85. Використання активного стану з безособовими формами дієслова.
86. Використання пасивного стану з безособовими формами дієслова.
87. Емфатичні конструкції.
88. Подвійне заперечення.
89. Синтаксичні перетворення на рівні речень.
90. Перетворення речень при перекладі.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Композиційна структура наукової статті (вступ, матеріали та методи, результати, обговорення, висновки).
2. Особливості перекладу наукових заголовків.
3. Фразеологічні особливості науково-технічної літератури.
4. Особливості перекладу умовних позначень.
5. Особливості перекладу метричної системи.
6. Особливості перекладу кліше та мовних еквівалентів технічної документації.

7. Скорочення в науково-технічних текстах.
8. Специфіка використання спеціалізованих словників. Науково-технічні словники.
9. Інтернет та його майбутнє.
10. Телебачення та радіо, їх майбутнє.
11. Терміносистема авіабудування.
12. Терміносистема космічних технологій.
13. Терміносистема медицини та її переклад.
14. Особливості перекладу патентних заявок.
15. Історія європейського і українського науково-технічного перекладу.
16. Переклад умовних позначок.
17. Граматичні трансформації при перекладі: перестановки, додавання, вилучення, заміни членів речення.
18. Бренди, лого та їх переклад.
19. Аварійні режими мови.
20. Переклад жаргонізмів та професіоналізмів.
21. Шляхи подолання інверсії в реченні при науково-технічному перекладі.
22. Переклад назв книг і заголовків статей.
23. Шляхи перекладу полісемії.
24. Прагматична адаптація науково-технічного тексту.
25. Особливості перекладу префіксальних термінів.
26. Особливості перекладу суфіксальних термінів.
27. Переклад новітніх авторських термінів.
28. Переклад терміносистеми комп'ютерних технологій.
29. Переклад терміносистем телебачення та радіо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Бархударов Л. С. и др.* Пособие по переводу технической литературы (англ. язык.). — М.: ВШ, 1967. — 283 с.
2. *Борисова Л. И.* “Ложные друзья” переводчика с английского языка / Под ред. В. Н. Комиссарова. — М., 1982. — 184 с.
3. *Гальперин И. Р.* Стилистика английского языка. — 2-е изд., перераб., доп. — М.: Рус. яз., 1989. — 332 с.
4. *Годман А., Пейн Е. М.* Толковый словарь английской научной лексики. — М.: Рус. яз., 1989. — 728 с.

5. *Докиштейн С. Я., Макарова Е. А.* Практический курс перевода научно-технической литературы. — М., 1973. — 447 с.
6. *Карабан В. І.* Переклад наукової і технічної літератури. — К., 2001. — 302 с.
7. *Коссак О. М.* Англо-український словник з інформатики та обчислювальної техніки. — Львів, 1996. — 248 с.
8. *Коссак О. М.* Англо-український словник з телекомунікацій. — Львів, 1996. — 248 с.
9. *Пронина Р. Ф.* Перевод английской научно-технической литературы. — М., 1986. — 175 с.
10. *Пумпянский А. Л.* Упражнения по переводу научной и технической литературы. — М., 1997. — 396 с.
11. *Пьянкова Т. М.* Пособие по переводу русских полиэквивалентных терминов на английский язык: Учеб. пособие. — М., 1973. — 219 с.
12. *Смирнов И. П.* Основы научно-технической литературы. — М., 1989. — 125 с.
13. *Тетради новых терминов.* Русские научные и технические термины и их синонимичные эквиваленты в англоязычных странах / Сост. Т. М. Пьянкова. — М., 1982.
14. *Шайкевич А. Я.* Проблема терминологической лексикографии. — М., 1983. — 67 с.
15. *Карабан В. І.* Переклад англійської наукової і технічної літератури. — Вінниця:Нова книга, 2002. — 562 с.
16. *Карабан В. І.* Translation from Ukrainian into English. — Вінниця: Нова книга, 2003.

Додаткова

17. *Корунець І. В.* A Course in the Theory and Practice of translation/ Теорія і практика перекладу. — К.:Вища освіта, 1986. — 435 с.
18. *Корунець І. В.* Theory and Practice of Translation. — Вінниця:Нова книга, 2001. — 447 с.
19. *Казакова Т. А.* Практические основы перевода. — СПб.: Союз, 2001. — 317с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни	
“Переклад науково-технічних текстів”	4
Зміст дисципліни “Переклад науково-технічних текстів”	4
Самостійна робота студентів.....	6
Форми поточного та підсумкового контролю.....	6
Питання для самоконтролю.....	7
Теми контрольних робіт	9
Список літератури.....	10

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. Г. Рогузько*
Комп’ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-4132

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний.

Наклад 30 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*